Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Joxepa Zumalde Zumalde

Oñati, Gipuzkoa (1919-2019)

Aurkibidea

Biografia

Araotz auzoko Aizkorbe auzuneko Migelen Txiki baserrikoa. Guraso biak araoztarrak zituen. Hiru senidetan gazteena, ez zuen aita ezagutu: gripe urtean hil zen, 1918an, Joxepa amaren sabelean zegoela. Uxarte auzuneko Borjena baserriko Paulo Zumalderekin ezkondu zen, 24 urterekin, eta sei alaba izan zituzten (horietako lau "Ingo Xonau!" proiekturako elkarrizketatuak). Paulo senarrarekin batera egin zitzaion elkarrizketa "Gerra gogoratu guran" proiekturako. Ondoren, Oñatiko noka jasotzeko beste elkarrizketa bat egin genion, ia 100 urterekin. Beste hainbat elkarrizketa ere egin zizkioten, esaterako, kantak jasotzeko, bai Paulo senarrarekin eta baita auzoko Enkarna Grisaleña eta Benedikta Ibaberekin ere.

Zintak

ONA-228

- **Proiektua**: Gerra Gogoratu Guran
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Elortza, Jerardo - Garai Bengoa, Juan Ramon
- **Data**: 2011-06-21
- **Iraupena**: 51 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Emalea**: Garai Bengoa, Juan Ramon

ONA-229

- **Proiektua**: Gerra Gogoratu Guran
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Elortza, Jerardo - Garai Bengoa, Juan Ramon
- **Data**: 2011-06-21
- **Iraupena**: 42 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Emalea**: Garai Bengoa, Juan Ramon

ONA-258

- **Proiektua**: Oñatiko noka: Ingo Xonau!
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Idoia
- **Data**: 2019-02-18
- **Iraupena**: 24 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Lizeaga, Irati

ONA-308

- **Proiektua**: Arantzazu Sagarzazuren fonoteka
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Lizarralde, Ander - Sagarzazu Sacristan, Arantzazu
- **Data**: 2014-09-01
- **Iraupena**: 101 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Emalea**: Sagarzazu Sacristan, Arantzazu

ONA-310

- **Proiektua**: Arantzazu Sagarzazuren fonoteka
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Lizarralde, Ander - Sagarzazu Sacristan, Arantzazu
- **Data**: 2014-09-01
- **Iraupena**: 12 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea**: Sagarzazu Sacristan, Arantzazu

ONA-319

- **Proiektua**: Irati Goitiaren fondoa
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Goitia, Irati
- **Data**:
- **Iraupena**: 17 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea**: Sagarzazu Sacristan, Arantzazu

Pasarteak

1. San Cristobal Colon eskola

- **Erref**: ONA-258/004
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:02:25. **Bukatu**: 00:03:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:
Bere lehen oroitzapenak San Cristobal Colon eskolakoak dira. Han dotrina oso ondo ikasi zuen, baita matematika taulak ere. Erdaraz egiten zuten dena eskolan, nahiz eta eurek jakin ez.

2. Errepublika etorri zeneko oroitzapena

- **Erref**: ONA-258/006
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:03:50. **Bukatu**: 00:05:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Oñatira Errepublika etorri zeneko eguna gogoan du Joxefak. Eskolan errezatu edo ez errezatu gatazka egon zen.

3. Araoztik Oñatira

- **Erref**: ONA-258/008
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:05:12. **Bukatu**: 00:07:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Auzotik herrira jaisten ziren askotan. Igandetan eta herriko jaietan soinujolea egoten zen eta bertara joaten ziren. Dantza lotuan aritzen ziren arazorik gabe. Kanpotik Araotzera joandako mutilei harriak bota zizkieten. Sexua bekatua zen.

4. Ama izandakoari bisita

- **Erref**: ONA-258/009
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:07:29. **Bukatu**: 00:09:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak

Laburpena:
Ume bat jaiotzen zenean, ama izandakoaren gertuko emakumeak elkartzen ziren gutiziak jateko.

5. Umetako jolasak

- **Erref**: ONA-258/011
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:09:28. **Bukatu**: 00:10:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
"Soy la reina de los mares" jolasera, pauloka, harrapaketan... aritzen ziren.

6. Diru gutxi tabernan xahutzeko

- **Erref**: ONA-258/012
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:10:43. **Bukatu**: 00:12:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Hiru taberna zeuden Araotzen, baina oso diru gutxi zegoen orduan, eta oso gutxitan joaten ziren bertara.

7. Eguraldi onarekin, eskolan ume gutxi

- **Erref**: ONA-258/013
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:12:14. **Bukatu**: 00:13:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Natura » Meteorologia

Laburpena:
Igandetan sozializatzen zuten, astean zehar beti zegoen lana. Eskolara ere eguraldi txarrarekin bakarrik joaten ziren. 80 ume biltzera iritsi ziren.

8. Amandrearekin zuka, gainontzean hika

- **Erref**: ONA-258/015
- **Iraupena**: 0:02:51. **Hasi**: 00:13:37. **Bukatu**: 00:16:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Amak eta amandreak hika egiten zieten gazteak zirenetik, umetan, ordea zuka. Umeei eta adinekoei zuka egin izan diete beti. Lagunekin ere beti hika. Nobiotan ere hika egin zuen Joxefak. Abadearekin berorika egiten zitzaion garai batean.

9. Sehaska-kanta

- **Erref**: ONA-258/017
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 00:19:53. **Bukatu**: 00:21:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
Amandrea oso kantuzalea zen, baita Joxefa ere. Sehaska-kanta.

10. Ilobei zuka

- **Erref**: ONA-258/019
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:22:21. **Bukatu**: 00:23:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Hika zakarragoa dela eta, alabei hika egin die baina ilobei zu.

11. Mutilei buruzko bertsoa

- **Erref**: ONA-310/001
- **Iraupena**: 0:00:12. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:00:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:
Mutilei buruzko bertsoa.

12. `Mendiko umea naiz´ kanta

- **Erref**: ONA-310/003
- **Iraupena**: 0:02:43. **Hasi**: 00:00:24. **Bukatu**: 00:03:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
`Mendiko umea naiz´ kanta.

13. Bertso zaharrak

- **Erref**: ONA-310/005
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:03:34. **Bukatu**: 00:04:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:
Bertso zahar batzuk abesten ditu Joxepak.

14. Amandreari ikasten zizkion kantak

- **Erref**: ONA-310/007
- **Iraupena**: 0:00:37. **Hasi**: 00:05:10. **Bukatu**: 00:05:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Kultur transmisioa
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Kantei buruzko azalpenak

Laburpena:
Garai bateko kantak direla politenak diote. Joxepak amandreari ikasi zizkion kantak eta, buru ona duenez, oraindik gogoratu egiten da. Sakristauarekin ikasitako solfeo apurra duela dio.

15. `Neska zaharrak´ kanta

- **Erref**: ONA-310/008
- **Iraupena**: 0:00:38. **Hasi**: 00:05:47. **Bukatu**: 00:06:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
"Neska zaharrak joaten dira..." kanta.

16. Amandreari ikasitako bertsoak

- **Erref**: ONA-310/009
- **Iraupena**: 0:00:46. **Hasi**: 00:06:25. **Bukatu**: 00:07:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:
Amandreari ikasitako bertsoak kantatzen ditu Joxepak.

17. Piztia harrapatutakoan, dirua batzen etxerik etxe

- **Erref**: ONA-310/011
- **Iraupena**: 0:01:44. **Hasi**: 00:07:23. **Bukatu**: 00:09:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Basoko animaliak

Laburpena:
Garai batean piztiaren bat harrapatzen zenean (basakatua, azeria, azkonarra...), hanketatik lotu eta etxerik etxe joaten ziren, dirua jasotzen. Enkarnak bera auzorik auzo nola ibili zen kontatzen du. Nortzuk ibiltzen ziren piztiak ehizatzen.

18. Miruak txita eraman

- **Erref**: ONA-310/012
- **Iraupena**: 0:01:06. **Hasi**: 00:09:07. **Bukatu**: 00:10:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Miruak txita nola eraman zien kontatzen du Joxepak. Bi aldiz gertatu zitzaien jarraian.

19. Aizkorrira joatearen inguruko bertsoa

- **Erref**: ONA-319/007
- **Iraupena**: 0:00:27. **Hasi**: 00:02:13. **Bukatu**: 00:02:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:
Aizkorrira urteroko bisita egitearen inguruko bertsoa.

20. "Lolotxo montañako" umeei lo eragiteko kanta

- **Erref**: ONA-319/010
- **Iraupena**: 0:00:15. **Hasi**: 00:03:43. **Bukatu**: 00:03:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
"Lolotxo montañako" umeei lo eragiteko abesten zitzaien kanta.

21. "Dozena bat bertso berri" bertso sorta

- **Erref**: ONA-319/012
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:04:54. **Bukatu**: 00:06:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:
"Dozena bat bertso berri" bertso sorta.

22. "Atia kox-kox jo nion eta" bertso- orta

- **Erref**: ONA-319/014
- **Iraupena**: 0:03:22. **Hasi**: 00:06:40. **Bukatu**: 00:10:02

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:
"Atia kox-kox jo nion eta" bertso sorta. Berak horrela ikasi zituen; antzeko bertsioak entzun izan omen ditu.

23. Zotz egiteko kantak

- **Erref**: ONA-319/016
- **Iraupena**: 0:00:46. **Hasi**: 00:10:38. **Bukatu**: 00:11:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
"Arrola, marrola...". Zotz egiteko kantak. Sokasaltoan gaztelaniazko kanta kantatzen zuten: "Soy la reina...". Euskarazkorik ez du gogoan.

24. Matematiketan ondo, baina gaztelaniarekin gaizki

- **Erref**: ONA-319/017
- **Iraupena**: 0:03:01. **Hasi**: 00:11:24. **Bukatu**: 00:14:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:
Umetan ez zekiten gaztelaniaz. Lagunak neskame joan ziren, baina bera ez, etxean bere beharra zutelako, eta eskolara joateko aukera izan zuen. Matematiketan ondo konpontzen zen zenbakiekin, baina buruketekin ez, ez zituelako gaztelaniazko testuak ulertzen. Gero Bilbora joan zen mojen eskolara eta mojak harrituta geratu ziren, ondo irakurtzen ez zekielako.

25. "Zirulen bai zirulen" kanta

- **Erref**: ONA-319/022
- **Iraupena**: 0:00:30. **Hasi**: 00:15:27. **Bukatu**: 00:15:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
"Zirulen bai zirulen" kanta. Bukaeran umea gora jasotzen da.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-04

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com